

Slovenski dom

Štev. 268.

V Ljubljani, v četrtek, 20. novembra 1941-XX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 535:

Violenti attacchi contro Gondar di nuovo respinti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

L'Aviazione britannica ha compiuto incursioni su Napoli e su Brindisi—nessuna vittima; danni di scarsa importanza.

Sui fronti di Tobruk e di Sollum, le nostre artiglierie hanno svolto intense azioni di fuoco. In combattimenti aerei nel cielo della Cirenaica la nostra caccia ha abbattuto due apparecchi nemici. Un grosso apparecchio inglese è stato costretto ad atterrare nelle nostre linee dalla caccia tedesca. I sedici componenti l'equipaggio sono stati catturati.

Nello scacchiere di Gondar l'avversario, dopo bombardamenti aerei durati dall'alba al tramonto, hanno rinnovato violenti attacchi contro alcune nostre posizioni; dopo strenua difesa e accaniti corpo a corpo, le nostre valorose truppe hanno rigettato dapertutto gli attaccanti, che hanno subito gravi perdite e abbandonato il terreno armi e feriti.

Vojno poročilo štev. 535:

Siloviti angleški napadi na Gondar znova odbiti

Angleško letalstvo je izvedlo polete nad Napoli in Brindisi. Nobene žrtve in le malo pomembna škoda.

Na bojišču pri Tobruku in Sollumu je bilo naše topništvo zelo delavno.

Med letalskimi boji nad Cirenaiko so naši lovci sestrelili dve angleški letali. Nemški lovci so prisilili veliko angleško letalo k temu, da je pristalo za našimi črtami. 16 članov posadke je bilo zajetih.

Na Gondarskem bojišču je sovražnik ponovil silovite napade proti nekaterim našim postojankam po letalskem bombardiranju, ki je trajalo od zore do mraka. Po srđiti obrambi in po silovitih bojih na nož so naše junaške čete povsod odbile napadalce, ki so imeli hude izgube in pustili na bojišču orožje in ranjence.

Pravi smisel nemških obnovitvenih načrtov na zasedenem vzhodnem ozemlju

Narodno socialistični Nemčiji je tuja sleherna maščevalnost in zaslužnjevanje

Berlin, 20. nov. s. Glasilo zunanega ministrstva »Diplomatisch-politische Korrespondenz« razpravlja o ustanovitvi novega nemškega ministrstva za ozemlje zasedeno na Vzhodu. List trdi, da je cilj, za katerim teže vsi narodi, ki so zapleteni v boj proti boljševizmu, uvesti na obsežnih predelih, ki so že iztrgani zmed in nasilju marksističnih zamisli novi evropski red po duhu in vzorih držav Osi. Dosti lažje kakor to bi bilo pustiti tamošnje prebivalstvo in tiste kraje žalostni usodi, v katero jih je obsodil boljševizem. Toda narodnosocialistični Nemčiji je tuje sleherno ma-

Novi spopadi na vzhodnem bojišču

Podatki o letalskih izgubah v Rusiji - Delo romunske vojne mornarice za pomoč vojski in letalstvu

Hitlerjev glavni stan, 19. novembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču potekajo novi uspešni napadi. Med boji v zadnjih treh dneh je bilo zajetih nad 10.000 vojakov in je bilo uničenih 171 tankov.

Zaradi letalskih napadov na trdnjavo Sebastopol so nastale v ladjedelnicah in skladiščih eksplozivov velike eksplozije. V pristanišču je bil z bombami poškodovan velik tovorni parnik.

Bojna letala so ponoči bombardirala vojaške naprave v Moskvi in v Petrogradu in še prometne zveze v sovražnikovem zaledju na srednjem odseku bojišča.

V času od 9.—15. novembra je sovjetsko letalstvo izgubilo 232 letal in sicer 122 v letalskih bojih, 44 pa jih je sestrelilo protiletalsko topništvo. Ostanek je bil uničen na tleh. Med istim časom smo izgubili na vzhodnem bojišču 25 lastnih letal.

Berlin, 20. nov. s. Tudi predvčeršnjim so nemške in zavezniške čete nadaljevale z napredovanjem v Donški kotlini. Tu pa tam je nasprotnik dajal srđit odpor, ki pa je bil povsod strl. Sovjeti so imeli hude izgube, ujetih je bilo 1500 mož in uničenih 16 oklepnih voz.

Bukarešta, 20. nov. s. Maršal Antonescu je romunski mornarici dal naslednjo zapoved:

»Pomorske sile so meseca oktobra izvedle zelo važno operacijo za varstvo pomorskih prevozov namenjenih podpori vojske in letalstva v trdih bojih. Ne da bi se mornarica menila za stalno

Anglija naj napove vojno Finski, Madžarski in Romuniji

Ženeva, 20. nov. s. Iz dobro obveščenega vira zatrjujejo, da je sovjetska vlada obnovila pritisk na londonsko vlado, da bi Anglija napovedala vojno Finski, Romuniji in Madžarski. Sovjetski poslanik v Londonu, Majski, je pretekli teden dvakrat obiskal angleškega zunanjega ministra. Domneva se, da sta pri tem govorila o omenjenem vprašanju. Zdi se pa, da vplivne politične skupine nasprotujejo angleški vojni napovedi, češ da bi neprimljive zaradi takega koraka bile dosti večje kakor koristi.

ogražanje po sovjetskih pomorskih silah, močnejših po številu, je do kraja izvedla ono operacijo ter naglo in natančno hkratu. Romunske in nemške posadke so pokazale popolno pripravljenost v hudih okoliščinah ter se vedle tako, da presega sleherni hvalo. Posebna hvala gre nemškimi častnikom, podčastnikom in nemškim mornarjem, ki so se borili in se bore ob strani naših mornarjev.

Berlin, 20. nov. s. Nemško letalstvo je tudi 18. novembra nadaljevalo s svojimi nastopi na vzhodnem bojišču. Hudo so bila bombardirana

številna sovjetska letališča in mnogo strojev je bilo uničenih ter onesposobljenih na tleh. Okoli Moskve so Nemci z letali napadali železniške proge ter uničili en oklepní vlak, drugi vlak ter osem tovornih vlakov je bilo pa hudo poškodovanih. Tudi na severnem delu bojišča vzhodno od Tihvina so pretrgali številne železniške proge. Stiri tovorne vlake so bombe hudo zadele. Nemci so bombardirali tudi zbiranja sovjetskih čet ter topniške postojanke ob zelo hudih človeških in stvarnih izgubah za nasprotnika.

Madžarska sodba o nešteti italijanskih zmagah na vzhodnem bojišču

Budimpešta, 20. nov. s. Madžarski general Šuhaj je napisal za »Pest Hirlap« pregled o dosedanjem delu italijanskega ekspedicijskega zbora na ruskem bojišču. General zlasti poudarja popolno oborožitev in opravilo ekspedicijskega zbora, ki je od dneva prihoda na vzhodno bojišče pa vse do danes sodeloval prav pri vseh odločilnih bitkah med Bugom in med Dnjeprom ter med Dnjeprom in med Doncem. Vedno se je boril z voljo, naperjeno proti zmagi. Italijanske čete so premagale neverjetne daljave ter vedno držale sovražnika trdo za rep in mu prizadevale kar najbolj krvave izgube. Italijanski ekspedicijski zbor ima v dobro vpisane že številne zmage, katerih pomembnost dokazuje velikanski plen v orožju, strelivu, oklepnih vozovih in topništvu ter ogromno število ujetnikov. Ta zbor se zdaj udeležuje odločilne bitke na južnem predelu fronte ter znova in znova daje dokaze o hrabrosti italijanskega vojaka ter znova potrjuje njegovo nesporno bojno sposobnost, ki

zna sijajno zmagovati nad vsemi težkočami ozemlja in podnebja.

Jožeta Skvarč, hlapca pri Nagodetu, na Mirkah pri Borovnici je pobil domači bik. Pri tem je Jože dobil hujše poškodbe po glavi in po životu. Reševalci so ga pripeljali v bolnišnico.

Duce sprejel generala Pricola

Rim, 20. nov. s. Duce je sprejel v poslovilni avdienci generala Pricola, ki je pred kratkim zapustil mesto načelnika letalskega glavnega stana in mesto državnega podtajnika za letalstvo, da bi prevzel nove posle. Duce se je generalu Pricolu zahvalil za delavnost, ki jo je razvijal dve leti za razvoj italijanskega letalstva.

Obmejni spopad na rusko-madžarski meji

Tokio, 20. nov. s. Agencija Domei poroča, da je preteklo nedeljo neki sovjetski oddelček vdrl na madžarsko ozemlje, in sicer severno od mesta Mandžuri. Ruske vojske so zajeli enega pa ubili. Madžarska vlada je zaradi tega ostro protestirala pri sovjetskem konzulu v Hardinu.

Vesti 20. novembra

V Bagdad je prispelo 120 članov italijanske in nemške kolonije iz Afganistana. V kratkem bodo odpotovali po železnici v Turčijo, odkoder bodo poslani v domovino.

S parnikom »Quanza« je dopotoval v Mehiko bivši predsednik španske republike Alcalá Zamora ter 140 drugih španskih beguncev.

V Franciji bo v kratkem objavljen odlok, s katerim bo prepovedano judom sodelovanje v francoskih gospodarskih podjetjih. Prizadelež bo veliko število judovskih podjetij, ki so se izselila iz Pariza v nezasedeno Francijo.

17 skofov iz francoske Indokine je poslalo maršalu Pétainu poslanico, v kateri zagotavlja državno poglavarju zvestobo in sodelovanje pri obnovi tega dela francoskega imperija.

Pri letalskem napadu na Brindisi je bilo 25 ljudi ubitih, med njimi trije otroci v starosti od pet do sedem let. Ranjenih pa je bilo osem oseb.

Romunski listi poročajo, da bodo od danes zaradi pomanjkanja papirja izhajali na manj straneh.

Skladišča japonske vlade so dobro založena z rižem, da bi Japonska z njim lahko shajala vse leto 1942, čeprav bi bil dovoz od drugod ustavljen, je izjavil japonski poljedelski minister.

Po vsej Španiji praznujejo danes peto obletnico smrti Josefa Antonija de Rivera, ustanovitelja falange, katere so komunisti v Alicantu mučili in ubili.

V ameriški poslanski zbornici je spodletel zakonski načrt, ki naj bi pravosodnemu ministru dal pooblastila, da lahko brez prekave internira vse tujce, prebivajoče v Združenih državah.

Dopisniki švedskih listov poročajo, da so Rusi pri umiku iz Estonije pustili tam številne skrivne organizacije, ki naj bi nadaljevale s propagando in s sabotažami med nemško zasedbo. Nekaj članov teh organizacij so že prijeli, med njimi so razni visoki uradniki estonske vlade ter vodja komunistične propagande v Estoniji. Prijeli so tudi več sovjetskih častnikov in komisarjev.

V Sofiji so končali s popisovanjem judovskega premoženja. Premoženje Judov je vredno poldrugo milijardo levov. Po novem zakonu o izrednem obdavčenju Judov bo država od tega dobila 350 milijonov levov.

Nemški listi poudarjajo važnost, ki jo črno morje začenja dobivati v bodoči politični in gospodarski organizaciji Evrope, kakor si jo želiš Japonska. Angleži bodo izgubili dostop na to morje in ga ne bodo mogli več izkoriščati za svoje spletke. Na bregu Črnega morja bodo v bodoče živeli samo narodi, ki so prijatelji in zavezniki Osi. Misel, da so Nemci mogli zasidtrati ob Črnem morju, je tako nova, da bo treba nekaj časa, preden se bo mogoče privaditi na novi položaj, poudarja nemški tisk.

Po sodbi nemških uradnih krogov ima odstop dosedanjega načelnika angleškega imperialnega staba generala Dilla presenetljiv pomen. Nihče ne bo verjel, pravijo v Berlinu, da so Dilla odstavili zaradi starosti, saj je njegov naslednik komaj dve leti mlajši. Odstaviti so ga morali zaradi nezadovoljstva v javnosti, češ da je angleška vojska dokazano nesposobna, da bi dosegla kakršnih koli uspehov zoper Nemčijo, če tudi je ta na kakem bojišču močno zaposlena.

Hrvaški poglavitnik je izdal ukrep o ustanovitvi vsedržavne ženske ustaške organizacije. Vsa dosedanja ženska društva na Hrvaškem bodo morala nehati z delom.

Za prvega hrvaškega konzula v Münchenu je bil imenovan znani voditelj banaških Nemcev dr. Stefan Kraft.

Grška vlada se je odločila, da bo popolnoma zatrla črno borzo, zakaj dosedanja odkritja so prinesla silovite obtožbe zoper verzičnike in zoper Angleže, ki so edini odgovorni za prehranjevalne težave v Grčiji, poročajo iz Aten.

Madžarski trgovski krogi so zelo zadovoljni s železniškim sporazumom med Italijo, Hrvaško in Madžarsko, ker bodo ostale prevozne cene iste, četudi pošilke ne bodo mogle iti po najkrajšem potu v Trst, Pulj in na Reko.

Iz Washingtona poročajo, da bo Diesov urad, ki preiskuje protiameriško delovanje v Združenih državah, izročil pravosodnemu ministru seznam 15.000 oseb, ki pripadajo narodno socialističnim društvom in ki so hkrati zaposlene v vojni industriji.

V Lisbonu sta prispela angleški pravosodni minister Attlee in podtajnik angleškega zunanjega ministrstva Balfour iz Združenih držav. Prispela je tja tudi ameriška senatna komisija z novim vojaškim odposlanstvom za Anglijo.

Roosevelt je zahteval še 6 milijard 687 milijonov dolarjev za ameriško vojsko. Polovico te vsote bo šlo za izdelovanje topov. Dodatno pa zahteva še 308 milijonov dolarjev za mornarico. Od tega bodo 120 milijonov porabili za oborožitev trgovskih ladij.

9. novembra se je začel v Romuniji plebiscit. Odobril je politiko maršala Antonescu z 2.391.000 glasovi proti 65.

Nemčija je sklenila ali pa sklepa celo vrsto dolgoročnih gospodarskih pogodb po vzgledu nemško-romunske pogodbe, ki določa obsežno sodelovanje in poseganje Nemčije v izkoriščanje romunskih gospodarskih virov. Končni uspeh teh pogodb bo ustvaritev panevropskega gospodarstva, v katerem bo mogoče brez ovire pošiljati blago, delavstvo in gospodarske voditelje iz ene države v drugo, sodi Westdeutscher Beobachter.

Sovjetski poslanik v Londonu Majski je pred kratkim povedal, da je nemško letalstvo dozaj izgubilo v Rusiji 8500 strojev. Zaradi tega je angleški ministrski predsednik Churchill mogoče trdit, da je angleško letalstvo že doseglo nemško letalstvo po številu strojev. To zlagano trditev zdaj ponavlja angleška propaganda, ki ne najde nič boljšega, da bi tolažila javno mnenje, pravijo nemški listi.

Na Portugalskem so komunistični agenti povzročili stavko, da bi vrgli ministrskega predsednika Salazarja. Komunisti so razširili med prebivalstvom letake, v katerih kličejo k revoluciji. Na nekaterih krajih je prišlo do spopadov med komunisti in vojaštvom, ki je upostavilo red. Bilo je nekaj oseb ranjenih. Prebivalstvo se ni menilo za agitacijo.

Stiri komuniste, ki so zagrešili več sabotažnih dejanj, je obsodilo na smrt bolgarsko sodišče. Obsojenci so bili včeraj zjutraj ustreljeni.

Med Bolgarijo in Turčijo se odnošaji niso prav nič spremenili

Berlin, 20. nov. s. Predsednik bolgarske vlade dr. Filov je dal listu »Börsenzeitung« daljšo izjavo. V njej opredeljuje stališče bolgarske vlade do poročil nekaterih radijskih postaj, češ da je v odnosih med Bolgarijo in Turčijo prišlo do napetosti. Predsednik bolgarske vlade poudarja, da je Nemčija vezana na Turčijo s prijateljsko pogodbo. Zaradi tega so se pa tudi zveze med Bolgarijo in Turčijo v preteklem letu kar najugodnejše razvijale. Dodal je, da lahko ugotovi, da med Turčijo in Bolgarijo ni nobenih napetosti, temveč nasprotno, da odnošaji med obema državama temelje na vzajemnem mzaupanju. »Vesel sem,« je končal predsednik bolgarske vlade, »da vam lahko povem, da niso politični dogodki v zadnjem času v ničemer skalihi naših odnošajev s Turčijo«

Vzhodni del finskega zaliva je zamrznjen, posebno med Kronstadtom in Petrogradom, kjer se nahaja sovjetsko brodogradilno podjetje. Če bo mraz, ki sega že sedaj 25 stopinj pod ničlo, še nadalje trajal, bo postalo sovjetsko brodogradilno podjetje nerabno.

Po sklenjenem sporazumu med Hrvaško in Nemčijo se bodo morali Hrvatje iz Gornje Stajerske (»Gradischanske«) v treh letih preseliti, poročajo iz Zagreba. Vsi Hrvatje bodo smeli prodati svoja posestva in vzeti denar s seboj.

Japonska vlada namerava predložiti parlamentu načrt za izredni kredit v znesku 3.8 milijarde jenov za potrebo oboroženih sil v letu 1941-1942.

Iz zdravstvenih razlogov bo v Lvovu ustanovljen poseben židovski mestni okraj, poročajo iz Lvova. V decembru bodo vsi židje preseljeni v novi del mesta, ki leži med progjo Lvova in Tarnopola. Meščani Poljaki in Ukrajinci pa bodo premeščeni v druge okraje mesta. To preseljevanje bo izvršila posebna komisija.

Ne prodajajte živil nad maksimalno ceno!

Dosedanje obsodbe navijalcev - Mesarjeva smola

Ljubljana, 20. novembra.

Na krožnem sodišču pred kazenskim sodnikom poedinec je bilo v času od 1. avgusta pa do 20. novembra zaradi navijanja cen in verižništva obsojenih že 92 oseb, tako mesarjev, pekrov, gostilničarjev, branjevcv in drugi prodajalcev na skupno 651 dni zapora, na 23.750 lir denarne kazni in na 4427 lir povprečnine, od teh je bilo samo 14 oseb obsojenih pogojno, druge vse nepogojno. Med vsemi obtoženci so najodkritosrdnejši peki, nasprotno pa skušajo mesarji in njim sorodni obrtniki zadevo pred sodnikom olepšavati, se na vse načine opravičevati in v različnih izgovorih spraviti zadevo na stranpoti in sodniku dopovedati, da vedno delajo z izgubo. Mesarji se kaj radi pred sodnikom izgovarjajo na »pomote v računanjih«, posebno za čas, ko je bilo treba včasih bivše dinarje preračunavati v lire.

Mesarica Ivanka pa je iznašla nov trik, nov način pomote. Bila je obtožena, da je 14. junija na stojnici prodala 31 dkg govejega mesa za 3,80 lir, ko je bila takrat določena maksimalna cena mesu na največ 7,00 lir kg. Meso pa je moralo biti prvovrstno. Sodniku je v svojem zagovoru razodela novo novost! Omenila je: »Mož moj je zelo neroden. Bila je pomota v teži. Pomota je bila. Najbrž je dal mož pol kilograma, pa je s tehtnice potegnil drugo lažje meso.« Sodnik je obtoženko resno in odločno posvaril: »Vedno prihajate z novimi izgovori in pomotami! Obtoženka nekoliko v zadregi in nato glasno: »Dotični gospod je vzel meso, zagnal tja denar, kovač in se za denar ni več brigal. Gotovo bi mu dala nazaj in bi bila stvar v redu.« Sodnik: »Vse je nekam čudno pri mesarjih. Vse se vrti v naglem tempu. Ljudje se za denar ne zmenijo. Seveda! Samo da dobe meso, kaj ne! Obtoženka je nato sodniku pojasnjevala, kako ima vse lepo urejeno v mesnici. Za vse posamezne količine mesa ima že zneske izračunane.

Mož odseka, stehla in pove njej znesek, ki ga ima napisanega na listku. Njemu stalno pomaga.

Obtoženka se je nekoliko zarekla, kajti zaradi tega mesa je bil poklican pred sodnika svoj čas njen mož, a se je izrezal, ker je obtoženka prevzela namesto njega vso odgovornost. Zato ji je sodnik pripomnil:

»Bo pa mož prišel na zatožno klop. Zadnjič ste vi izjavili, da prevzimate vso odgovornost in je bil mož oproščen.«

Obtoženka je postala rdeča in se pogreznila v globok molk. Sodnik pa ji je odločno napovedal: »Ne boste vodili za nos ne sodnika, ne državnega tožilca.« Obtoženka skesano: »Gospod sodnik! Sem se res zmotila. Danes se ne morem spominjati na slučaj tega mesa.« Res imajo mesarji posebno smolo, da jim spomin presneto opeša, kadar pridejo na zatožno klop, ko so drugače v računih prebrisani in zviti, da je kaj. Obtoženka se je dalje zatekla k izgovoru, da je mož prodal meso celo pod maksimalno ceno.

Sodba je bila kratka: 7 dni zapora in 400 lir denarne kazni ali 18 dni nadaljnjega zapora. Sodnik je v razlogih sodbe poudaril, da ni verjetno, da bi obtoženka mož prodala meso celo pod maksimalno ceno.

Dostikrat se branjevcv in drugi mali trgovci izgovarjajo na grosiste, ko omenjajo, da jih grosisti pritiskajo in jim diktirajo cene. Nikdo pa nima toliko poguma, da bi prijavil oblastem onega grosista, ki zahteva za blago višje cene, kakor so uradno določene.

V zadnjem času je bilo sodišču prijavljenih že več veletrgovcev zaradi navijanja cen in bodo v kratkem prišli na zatožno klop v prvi vrsti zaradi previsokih dobikov. Vsi trgovci in drugi naj si za vedno zapomnijo glavno in bistveno načelo, ki je tudi izraženo v vseh cenikih na jasn način: »Ne smete nikdar in nikjer prodajati živil nad maksimalno ceno!«

Ustanovitev Pokrajinske zveze delodajalcev Ljubljanske pokrajine in preureditev njih stanovskih združb

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino smatrajoč za potrebno, preurediti stanovske združbe v Ljubljanski pokrajini,

odreja:

1. Ustanavlja se Pokrajinska zveza delodajalcev Ljubljanske pokrajine.

Zveza je pravna oseba in jo nadzoruje Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino.

2. Pokrajinska zveza je upravičena popolnoma in edina predstavljati koristi vseh delodajalcev Ljubljanske pokrajine.

Zveza obsega tale pokrajinska strokovna združenja: Združenje industrijev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine, Združenje trgovcev Ljubljanske pokrajine, Združenje kmetovalcev Ljubljanske pokrajine in Združenje denarnih in zavarovalnih zavodov Ljubljanske pokrajine.

V naštetih strokovnih združenjih so spojena vsa doslej obstoječa strokovna združenja obrtnikov, ustanovljena na ozemlju pokrajine na podlagi zakona o obrtnih z dne 5. novembra 1931, in zakona o društvi, shodih in posvetih z dne 18. septembra 1931. in njegovih poznejših sprememb. Združenja obsegajo sindikate za razne proizvodne stroje; Združenje industrijev in obrtnikov ima poseben odsek za obrtništvo, razdeljen po skupinah.

Kolikor imajo zavodi in pomožne naprave poseben stik s kakim združenjem, so podrejeni temu; kolikor pa se nanašajo na celo stroko delodajalcev, so podrejeni Zvezi.

Zunaj Zveze se strokovna združenja obrtnikov ali zavodov in pomožnih naprav za stroko delodajalcev ne morejo ne dovoliti ne ustanovljati.

3. Imovina združenj, spojenih po prednjem členu, se prenese na združenja, omenjena v istem členu, po določbah člena 390. zakona o obrtnih z dne 5. novembra 1931. in člena 19. zakona o društvi, shodih in posvetih z dne 18. septembra 1931. ter se vsekakor pridrži prvotnemu namenu.

Odsek za obrtništvo upravlja imovino bivših obrtniških združenj.

Pri prvi uporabi te navedbe ostanejo v veljavi prispevki, ki so jih dosedaj obstoječa združenja že določila za tekoče leto.

V pravih Zveze se izdajo določni predpisi glede sklepanja, višine in načina pobiranja in porazdeljevanja prispevkov v posameznih strokah kakor tudi predpisi za nadzorstvo in odobrevanje, ki je potrebno za te sklepe.

4. Naloga zveze je, da varuje skupne gospodarske in strokovne koristi obrtnikov, včlanjenih v teh združenjih, da ostvarja kar največjo enotnost v proučevanju ali opredeljevanju problemov in vprašanj običnega značaja, ki zadevajo združenja ter vzdržuje v njih red, da se

bolje dosega namen, ki ga jim odkazujejo zakoni in pravila.

Nadaljnja naloga zveze je, da izvršuje nadzorstvo nad upravnim poslovanjem podrejenih združenj in odobruje tista upravna dejanja, ki ne spadajo v redno upravo, odobruje proračune in obračune združenj in nadzoruje pri podrejenih združenjih ustanavljanje in delovanje službe v skupnih zadevah.

Končno je naloga zveze, da opravlja tudi vse druge dolžnosti in posle, ki se ji določijo v pravih ali ki jih nalagajo zakoni, pravilniki ali oblastvene odredbe.

5. Pokrajinsko zvezo delodajalcev Ljubljanske pokrajine vodi predsednik, ki ga imenuje Visoki komisar, s pooblastili, ki mu jih dajejo pravila Zveze; pomagajo pa mu drugi organi Zveze, ki jih prav tako določajo pravila, v katerih jim je tudi odredeno področje. Tajnika imenuje Visoki komisar na predsednikov predlog.

6. Predsednik Zveze se pooblašča, da predloži pravila Zveze, ki jih sklene začasni predsedstveni odbor, sestavljen iz predstavnikov podrejenih združenj in jih je treba predložiti Visokemu komisarju v odobritev, nakar se objavijo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

7. Pri prvi uporabi ureditve, določene s to naredbo, poslujejo organi Pokrajinske zveze delodajalcev ob podpori strokovnjaka, ki ga imenuje Visoki komisar in ki bo imel nalogo, usmerjati in vzporejati tako poslovanje Zveze kakor tudi podrejenih strokovnih združenj, z močjo, da pospešuje, prekliče ali spreminja ukrepe in da nadzoruje ohranitev zadevnih imetij ter izterjavanje in razdeljevanje prispevkov.

8. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 15. novembra 1941-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu

Po razstavi dveh članov kluba neodvisnih sledi nova razstava treh članov istega kluba v Jakopičevem paviljonu. Razstavljali bodo: slikarja Kregar Stane, Omersa Nikolaj in kipar Putrich Karel. Vsi trije so že znani po svojih delih. Vseh del bo na razstavi okrog 60 in to samo nova dela.

Razstava bo odprta v nedeljo ob 11 v Jakopičevem paviljonu. Posebnih vabil se ne bo razpošiljalo. Vabljeni ste k odprtju razstave vsi, ki se zanimajo za živo slovensko umetnost.

Zahtevajte povsod naš list!

Novice iz Države

Dopisnice in pisma za čezmorske kraje. Da bi se čim bolj zmanjšala teža poštnih prevozov čez morje, se priporoča občinstvu, da uporablja za pisma in dopisnice, namenjene vojakom v krajih ob Egejskem morju ali pa v Afriki le lahke papir takšne vrste, kakor se uporablja za dopisnice za letalsko pošto. Takšna pismenska pošiljka ne sme tehtati več kakor pet gramov. Poštna uprava ne bo mogla jamčiti za hitro odpravo tistih pisem, ki bi bila težja kakor pet gramov.

Ljudsko gibanje v oktobru. V rimskem uradnem listu so bili objavljeni podatki o ljudskem gibanju v Italiji v mesecu oktobru. Porok je bilo 34.824. živih novorojenčkov je bilo 71.836, mrtvih pa 43.976. Tako je torej znašal prirastek na prebivalstvu v oktobru 27.860. Tako je šlo celotno prebivalstvo kraljevine Italije, izvenzki novo priključene pokrajine, konec oktobra 45.334.000 prebivalcev.

Prevažanje blaga iz Italije v Bolgarijo in vvoz živine iz Srbije v Italijo. S posebnimi sporazumi je bilo urejeno vprašanje prevoza blaga iz Italije v Bolgarijo skozi Hrvaško in Srbijo, po drugi strani pa tudi izvažanje živine iz Srbije v Italijo skozi Hrvaško. V glavnem so bila potrjena določila trgovskih pogodb, ki so veljala pred vojno v odnosu med Italijo in Jugoslavijo.

Povečanje bombažnih nasadov v Italiji. Še leta 1935. je bilo v vsej Kraljevini komaj 3000 hektarov zemlje, posajene z bombažem. Toda naslednja leta se je ta površina stalno in naglo povečevala. Tri leta kasneje je znašalo število že 37.000 hektarov, leta 1939. 40.500 hektarov, lani 68.248 ha, letos pa je število presežilo že 100.000 ha. Istočasno pa se je izboljševala kakovost bombaža. Čez dve leti, tako govore napovedovanja strokovnjakov, bo v Italiji že 200.000 ha z bombažem posajene zemlje, kar bo pomenilo, da bo država pridelala v celem okrog 350.000 stotov odličnega bombaža.

Obsejni jud, ki se je pregrešil zoper plemen-ske zakone. Rimsko kasalsko sodišče je potrdilo obsodbo, katero je nad judom Ginom Valabregom izrekli turinsko sodišče zaradi kršitve zakonov o zaščiti italijanskega plemena. Gino Valabrega se je pred dvema letoma poročil z Marijo Rosetti. Pri vpisovanju sklenjenega zakona v občinsko matriko je Valabrega zamočal, da je po določenih plemen-skega zakona še vedno jud, in se tako poročil s dekletom arijskega poretka. Toda kasneje so v kontrolnem uradu prišli na to in naznanili turin-skemu sodišču sleparijo. Valabrega je dobil eno leto zapora, dočim je bila njegova žena oproščena, ker se ji ni moglo dokazati, da bi vedela za pravo možovo plemensko poreklo. Kasalsko sodišče v Rimu pa je to obsodbo potrdilo.

500 parov novorojenčev in 400 vojakov pri sv. očetu. Pred nekaj dnevi je sv. oče papež Pij XII. sprejel 500 parov novorojenčev ter 400 vojakov, ki so se z bojišč vrnili na dopust. Sv. oče je imel na novorojenčev topel nagovor, v katerem jim je polagal na srce, da se ljubijo med seboj in v ljubezni vzgajajo tudi svoje otroke, ker le tako bo vzrastel rod, ki bo prežet z načeli moralnega zdravlja in plemenitosti, katere dandanes človeštvu tako manjka. Končno se je s pozdravom obrnil tudi na vojaše in vse skupaj nato blagoslovil. Potem pa je sv. oče sprejel še apostolskih delegatov, med njimi tudi msgr. Roncallija, apostolskega delegata v Grčiji in Turčiji. Msgr. Roncalli se je nekaj dni nato vrnil na svoje mesto v Atene.

Prvi transport Kočevarjev je pred dnevi prišel na postajo Videm-Krško. Izstopili so in prirejeu jim je bil sprejem. Potem pa so naložili na vozove kar se pripeljali s seboj in odpeljali na svoje nove domove. Nemški listi posvečajo mnogo pažnje preseljevanju Kočevarjev in tudi nekaj člankov je že izšlo v listih o njih.

Aleksander Martelanc, C. M. umrl

Danes jutraj ob pol petih je umrl v Ljubljani misijonar Aleksander Martelanc iz Misijonske družbe sv. Vincencija Pavelskega. Pogreb bo jutri ob 14 iz misijonske hiše v Ljubljani, Tabor 12. Slovenski »Requiem« bo jutri ob 7 v cerkvi Srca Jezusovega. R. I. p.l.

„Junaška dejanja partizanov!“

Zvečer, dne 10. novembra, je bil na pragu vratarske hišice tovarne Motovoz in platno v Grosupljem ustreljen s štirimi strelci iz pištole 29 letni vratar Anton Hren.

V skladišču sporovoznega blaga na železniški postaji v Ljubljani je bil ubit železničar Peter Zlatnar ob priliki silovite eksplozije bombe, ki jo je pripravil v zločinske namene.

Predvčerajšnjim zvečer je skupina kr. karabinerjev, finančne straže in črnih srajc srečala v bližini Trebnjega gručo komunistov. V spopadu sta bila ubita dva terorista, enega pa so aretirali. Ostalim se je posrečilo pobegniti v nastopajočem mraku.

V treh vrstah...

V Jasenici blizu Dolenje vasi pri Kočevju je snoči vdrta skupina moških v prostore gostilničarja Krena Adolfa, ki je doma iz Kočevja. Kakor pravi prijava, so mu neznanec odnesli 18.000 lir gotovine, vso mast in vsa druga živila. Oblasti zdaj zadevo podrobno zasledujejo in preiskujejo, da bi ugotovile, kdo so bili napadalec, oziroma če prijava povsem odgovarja dejanskemu stanju.

V Trebnjem se je pred dnevi dogodila težka nesreča. Takole je bilo: Po klancu navzdol je 16 letni fant Stranar zadrževal konje na uzdi. Pa je padel. Konj mu je stopil na vrat in mu ga hudo poškodoval. Naložen voz pa mu je zlomil noge. Ubogi fant.

V naraslo Temenico pri Veliki Loki je padla te dni 8 letna punčka tukajšnjega posestnika. Mati je skočila za njo, pa sta se obe začeli potapljati. Črnosrajčnik Celata je videl, da bo po obeh in je skočil za njima v vodo ter obe rešil.

Poziv brezposelnim učiteljem

Učiteljska organizacija v Ljubljani poziva vse spodaj navedene, da se takoj danes javijo osebno v njenih prostorih v Franciškanski ulici št. 5. I. nadst. zaradi važnega obvestila:

Ahtik Josipina, Ankele Franc, Azman Emilija, Belihar Anton, Bojce Stefana, Čeh Ivo, Debelak Rudolf, Ferencak Franja, Flajs Franc, Gale Marija, Golar Emanuel, Grum Ivan, Hrovat Leopold, Hudales Zoran, Iglit Marija, Knafelec Franc, Kocce Vilma, Kunej Darinka, Levstik Ivan, Klemenčič Franc, Kocbek Jože, Macarol Rudolf, Matjan Matevž, Medvež Anton, Mihelič Egon, Miklavc Ivana, Miklavč Francka, Mokorel Viktor, Očakar Ana, Pečnik Gustav, Pipan Gabrijela, Pirc Jože, Plehan Albin, Podgornik Franc, Prešeren Adolf, Rak Miloslav, Rakovec Cirila, Reja Franciška, Sever Marija, Sila Milan, Skok Ferdinand, Skrt Milena, Sašek Antonija, Savli Andrej, Svajcar Zora, Šinkovec Viktor, Škof Ana, Šnuderl Ilanko, Strukelj Vida, Tratar Josip, Verbič Franc, Vidmar Gabrijela, Trotovšek Julija, Vodnik Ignacij, Vrhnjak Marija, Zupančič Josip, Brus Boris.

Sorodnike obveščamo: Včeraj popoldne je umrl v Ljubljani bolnišnični Avgust Pardubski, rojen 1880 v Lokvah pri Delnicah. Pokojni Pardubski je bil izučen za mizarja, bil pa je brez zaposlitve zadnje čase. Pogreb pokojnika bo jutri, v petek ob 11 dopoldne iz državne bolnišnice. S tem obveščamo vse, ki so pokojnika poznali, kajti doslej se še nihče od njegovih ni javil, da bi povedal, kam je bil pokojnik prav za prav pristojen.

MSIJONSKA DRUŽBA SVETEGA VINCENCIJA PAVELSKEGA
naznanja, da je prečastiti gospod

Aleksander Martelanc

misijonar

v 61. letu starosti, v 38. letu mašništva in v 15. letu sv. poklica odšel danes jutraj ob pol petih, previden s sv. zakramenti, k Bogu po večno plačilo.

Pogreb dragoga pokojnika bo v petek, dne 21. nov. 1941 ob 14, iz misijonske hiše v Ljubljani, Tabor 12, na pokopališče k Sv. Križu.

Slovesni »Requiem« bo v petek ob 7 v cerkvi Srca Jezusovega.

Duhovnim sobratom in vernikom ga priporočamo v pobožno molitev in blag spomin.

Ljubljana, dne 20. novembra 1941.

ČRNA KAMELA

Prvo poglavje.

Jutro v pristanišču.

Nedopovedljivo tesnoba je vodna planjava Tihega oceana. Kot zgubljena stvar plove ladja v neskončnost voda in neba. Le takrat, kadar se človek vozi od Južnih otokov proti kalifornijski obali, se znajde nenadoma sredi poti spet »doma«. Vsaj tako se je zdela potnikom »Oceanika«, ki so to južniško jutro stali na ladijskem krovu. Kar neverjetno in neresnično se jim je zdela, ko so kmalu po sončnem vzhodu zagledali iz morja strlečo in z meglo pokrito goro. Vedno jasnejši so postajali njeni obrisi, kolikor bolj se ji je ladja približevala, dokler se ni pred začudenimi očmi razgrnil zeleni otok Oahu.

Ladja je zavila v pristanišče mimo gore Diamond, katere obrisi štrle v nebo kot velik lev, ki se je pripravil za naskok.

Na krovu ladje je bila ženska in ogledovala močno vzvalovano obrežje Waikikija in belo zidovje mesta Honolulu, ki se je svetilo za stolpom Aloha in izza venca visokih dreves. Ta lepa ženska, ki ji je bilo nekaj čez 30 let, je bila ves čas dolgočasne vožnje od Tahitija predmet gorečega zanimanja vseh potnikov na »Oceaniku«. V najbolj zapuščenih delih sveta bi jo takoj prepoznali: Shelah Fane, filmska zvezda, katere sloves se je meril z onim kraljev.

Več kot osem let so si šepetali filmski ljudje: »V tej ženski tiči talent.« toda sedaj so začeli dvomeče zmajevati z glavami: »Nič več. Ženska naglo izgublja.« Mnogo je rečenice o neizogibnem zatonu, o katerih razmišljajo filmske zvezde, kadar ponoči ne morejo spati. In Shelah Fane v zadnjem času pogostokrat ni mogla spati. Sedaj pa so njene oči otožno in strme gledale na

1. vrh Tantara, okrog katerega je plaval venec majhnih oblakov.

Obrnila se je, ko je zaslišala za seboj pritrjen korak, in zagledala nasmejan obraz visokega, širokoplečega moža.

»Ah, Allan,« je vzkliknila. »Kako vam je danes?«

»Malce razburjen sem,« je odgovoril in obstal ob njej. Njegov obraz ni poznal nobenega umetnega obsevanja in nobene šminke, pač pa je bil ožgan od tropskega sonca in skoraj črno rjav. »Sedeja je potovanje končano, Shelah, vsaj za vas,« je pristavil in položil svojo roko na njeno. »Vam je žal?«

Za trenutek je oklevala. »Prav za prav — da. Mislim, da bi se rada tako vozila vso večnost.«

»Jaz tudi.« Z izrazom živga zanimanja, kakor je lastno slehernemu Angležu, je gledal na Honolulu. Ladja se je ustavila ob vhodu v pristanišče in čakala na carsinske in zdravniške organe, katerih čoln se ji je naglo približeval.

»Menda niste pozabili?« se je Anglež znova obrnil k Shelah Fane. »Zame pot še ni končana. Veste, da vas bom moral to noč zapustiti. O polnoči bom s to ladjo odpotoval dalje, preden pa grem, moram vedeti za vaš odgovor.«

Prikimala je. »Imeli ga boste, preden boste odšli. Obljubljam vam.«

Za trenutek jo je preizkušajoče gledal v obraz. Čim se je kopno privrkat pokazalo, se je bila do dna spremenila. Mahi utenjeni ladijski svet se je potopil pred velikim svetom, ki ga je občudovala z vsem žarom svojega srca. Nemir je plapolal v njenih doslej zaspanih očeh, njene noge pa so nervozno cepetale in udarjale ob ograjo. Nenadoma ga je prevzela bojazen, da bi se mu utegnila izmuzniti ženska, ki jo je po prejšnjih kratkih besedah začel ljubiti.

»Čemu se čakate?« je vzkliknil. »Odgovorite vendar takoj.«

»Ne, ne,« se je branila. »Ne sedaj. Pozneje.« Obrnila je glavo. »Ali so na motornem čolnu častniki?«

Sop plavil las na glavi prikupnega mladeniča, ki je skočil k njej, je plapolal v jutranjem vetriču. Videti je bilo, da večno sijajoče sonce tega zaspanega otoka še ni uničilo njegove sile.

»Halo, miss Fane! Ali me še poznate? Takrat sva se srečala, ko ste potovali na jug. Jim Bradshaw, iz potovalnega urada, posebno izkušeni vodnik skozi pokrajinske čare. Srečni smo zaradi vašega prihoda.« In tedaj je obesil dehteč sopek cvetlic prek njene rame. Mož, ki ga je prej imenovala Allana, se je tiho odstranil.

»Res lepo od vas,« je smeje se rekla Shelah Fane. »Seveda se vas spominjam. Zdi se mi, da ste bili tedaj nad menoj navdušeni. Prav gotovo ste tudi sedaj.«

Zamislil se je. »Če sem — spada to med dolžnosti mojega posla. Jaz sem tako rekoč mostiček čez Havajski prag. Otoško gostoljubje je že slavno. Zraven pa moram skrbeti, da bo moja reklama tudi resnična. Pri vas, kajpak, človek za to ne porabi preveč moči.« Videl je, kako je v polnem pričakovanju gledala navzdol po krovu. »Prav žal mi je, da vsi plemeniti gosposdje tukajšnjega tiska še vedno krepko spe. Toda zavoljo tega jim prav za prav ne smemo nič očitati, ali ne? Rajši mi vi kaj povejte in bom jaz potem že sam poskrbel za reklamo. Ali ste na Tahitiju dovršili svoj veliki film?«

»Ne do kraja,« je odgovorila. »Tukaj na Honolulu bomo naredili še nekaj posnetkov. Bolj udobno se tu živi, sicer pa je tudi okolje najmanj tako lepo kot...«

»Kakor da ne bi vedel?« je navdušeno vzkliknil mladenič. »Kar vprašajte me! Eksotične rastline, cvetoča drevesa, večno zeleni griči, temno modro svetlikajoče se nebo s sprehajajočimi se belimi oblaki — splošadanski sen večnega tropskega sveta!«

»Zdi se mi, da je vse to prijetno za uho,« se je smejala Shelah.

»Nekaj časa boste ostali tukaj, miss Fane?«

Prikimala je. »Naročila sem si tudi svojo služinčad sem,« je pripovedovala. »Vi ste na obrežju najeli neko hišico zame. Večno posedanje v hotelih mi že preseda, posebno zato, ker ljudje v človeka neprestano zijajo. Upam, da bo hišica res velika...«

Ljubljanski starinarji spričo nove uredbe o oblačilih

»Ljubljančani so prebogati...« zatrjujejo starinarji

Ljubljana, 19. nov.

Ko je izšel pravilnik o prodaji obleke in oblačilnega blaga na izkaznice, je morda malo kdo zasledil v njej dobro, pa tehtno določbo, ki dovoljuje prodajo rabljenih oblek brez izkaznic, toda samo takim trgovcem, ki imajo za to obrtno dovoljenje, to se pravi koncesijo. Kaj se to pravi?

Ni več in ni manj, da so s to uredbo tudi ljubljanski starinarji dobili končno tisto, za kar so se že desetletja borili in trudili: dobili so izključno pravico v trgovske namene kupovati in prodajati staro, obrabljeno obleko in blago. Od sedaj ne bodo smeli razni prekupevalci, komur koli se je to že zljubilo, hoditi od hiše do hiše, zbirati obnošena oblačila in delati kupčije z njimi.

Prejšnja leta so šli taki prekupevalci našim starinarjem precej na živce, sedaj pa se bo to nehalo in kakor je vsa druga kupčija z oblačili sedaj urejena, tako bo tudi kupčija z obnošenim blagom.

Kdaj se je prava starinarska obrt v Ljubljani začela, o tem je težko govoriti. Zdi se, da je že tako stara kakor mesto Ljubljana samo. Ustno izročilo pravi, da so bili prvi starinarji v Sv. Florijana ulici, pozneje pa na Starem trgu. Vsak trgovec z oblačili je bil pred 50 in več leti tudi več ali manj starinar. Ko se je mesto po potrebi čim dalje bolj moderniziralo, se je starinarska obrt ločila od redne trgovine. Starinarji so se umaknili na sedanje Grudnovo nabrežje, to je desno nabrežje od Sv. Jakoba mostu do Čevlarskega mostu. Še pred nekaj leti so bili skoraj vsi lokali na tem nabrežju izključno zasidani po starinarjih. Danes je le kakih sedem, osem pravih starinarjev, ali bolje rečeno, starinaric. Zanimivo je, da je še pred kakimi desetimi leti bila ta trgovina po prav vseh evropskih mestih — od Lizbone do Samare in od Aten do Bergena — prava domena judov. Starinarja, ki ne bi bil jud, si Evropejci sploh niso mogli predstavljati. To pa povsod, razen — v Ljubljani. Od pamtliveka so bili ljubljanski starinarji trdni kristjani in zavedni Slovenci. Še danes so med njimi taki, ki imajo lepe moderne trgovine na Starem trgu, na drugi strani iste hiše, na Grudnovem nabrežju pa starinarske prodajalne.

Da bi se preprčali, kako je na starinarskem trgu po zadnji uredbi o oblačilih, je odšel naš so-trudnik na ta trg. Seveda se ni izdal za časnika, ker bi potem manj izvedel, ali pa potvrdjeno. Češ, kar pride v časopise, to utegne škodovati. Časnikar se je izdal za kupca stare obleke.

Na prvi pogled v teh trgovinah ni nobene spremembe. Nobenega navala, nobenega pogajanja in kričavega barantanja, kar nekam tiho in mirno je vse. Kaj kričite o pomanjkanju oblek? Tukaj so, čedno osnažene, lepo zganjene vise in čakajo kupca. Ni treba izkaznice, ne loč, samo nekaj lir, toda vsekakor manj kakor v običajni trgovini, in če prideš do suknje, plašča, suknjiča, hlače ali do polne obleke. Res ni novo, res ni po letošnjih predpisih elegancije, toda za silo bo že dobro in če imaš srečo, iztakneš prav tako oblačilo, ki prija tvojemu okusu in ti je prav. Dobili seveda tudi klobuke, perilo in čevlje. Zanimivo je, da je na razpolago skoraj sama moška obleka, in sicer za močnejše moške, težko, dobili obleko za šibkejše osebe.

To je znamenje, da je bil ta trg nekoč namenjen pretežno delavcem, zlasti sezonskim. Tik pred to vojno so bili namreč glavni kupci — in prodajalci — tukaj zidarski in težaki delavci, Bosanci, Dalmatinci, Prekmurci.

»Kako je kaj s kupčijo, gospa?« vprašam starinarico.

»Tako je! Ljubljančani so preveč bogati, se premalo brigajo za našo kupčijo. Starih oblek nam ne prodajajo. Če so že revni, jo ponosijo do konca, da je mi ne moremo kupiti, če pa so premožni, nam odloženih oblek nočejo dati za nekaj lir. Kdor pa hoče kupiti obleko, pa že rajši nekaj primakne, da si kupi novo in takšno, kakršno si sam želi. O, da, elegantni pa so Ljubljančani radi, zelo radi, zato jim ni dosti mar za našo starino.«

Pravega čaja ni...

Ljubljana, 20. novembra.

Med razna hranila tujega izvora spada tudi pravi čaj, ki raste na Kitajskem, Japonskem, v Indiji in na nekaterih otokih. Ime »ruski« čaj ima od tod, ker so ga prej večinoma prevažali preko Rusije.

Za ruski čaj se nabirajo listi nekaterih kamelij. Te pustijo zveneti in jih nato obdelajo, da zadobijo pravi vonj, okus in barvo. Listi pravga čajevca vsebujejo precej kofeina (= thein) theobromina, theophyllina, česlovine in eteričnih olj. Uživali so ga že pred 3000 leti pred Kr. Izmed raznovrstnih čajev je najboljši »Shan« čaj, ki raste v pokrajini Shan blizu Birme. A ker je silno drag, ga v Evropi le težko dobiš.

Da povečajo težo čaja, ga spretni trgovci navlažijo. Drugi pa mu primešajo mlado česnjevo listje, ki ga prej nad vročino primerno »pripravijo«. Še vse polno drugih »nadomestkov« poznajo precejšnji ljudje, ki jih potem prodajajo za pristen ruski čaj.

Gospodinja, ki se mora danes truditi, da premosti vse nastale zapreke, kuha namesto pravga čaja lipov čaj. Čaj iz jabolčnih olupkov, gozdnih jagod, robidnic, malin, šipka, bezgovih jagod in slezenovcev.

Za lipov čaj vzamemo dve pesti cvetja za liter vode in kuhamo tako dolgo, da dobi čaj pravo zlatorjavo barvo. Za skodelico čaja iz jabolčnih olupkov potrebujemo 1 žlico na drobno zrezane lupine. Posebno okusen jabolčni čaj pa dobimo iz aromatičnega sadja. Zato jabolčnih olupkov nikar ne zameglujmo! Čaj iz posušenih rdečih gozdnih jagod je zelo okusen in ima prijeten vonj. Tudi iz listov robidnic (primerne so le one, ki imajo rdečkasto barvo) in malin dobimo zdrav in okusen čaj. Nekateri hvalijo tudi šipkov čaj. Pripravimo ga iz posušenih, razpolovljenih in očiščenih šipkovih plodov. — Pred uporabo jih namočimo! Zanimivo je, da lahko čaj iz slezenovcev — ajiš — izdatno izboljšamo. Slezenovci vsebujejo mnogo sluzi in

»No, pa to, kar vidim, boste vendar še prodali, saj je še dobro ohranjeno!«

»No, saj silimo prav nikogar ne. Ščasoma bo tudi to šlo v denar.«

Res se vidi prodajalkam, da kar nič ne silijo v kupca, saj blago ohrani svojo ceno in naftalina, tega bora proti trohnenju oblek, je dovolj. Tudi nos nam to pove.

Po nekaterih starinarskih trgovinah vidimo še strahove iz preteklosti: aritmetike, geometrije, zemljepisja, čitanke, iz katerih se že mi, ki smo komaj v moških letih, že nismo več učili. Kaj ti starinarji res mislijo, da bodo kdaj prodali te stare špehe, že davno odstranjene iz vseh šol? Tudi s takimi izgovori mora računati dandanašnji starinar! Ponekod so zopet razstavljene stare slike, vaze, kosi pohištva in podobno. Občutek odmaknjenih dni se te lotiva. Le kaj morejo pretekli dnevi na tem starinarskem trgu, še nuditi sedanjim živim dnevom? Nekaj obrabljene, cene in še vedno koristne obleke — pa skoraj nič drugega več.

zoprnih snovi, zato jih same za čaj ne moremo nuditi. Če pa kanemo nekaj kapljic limonovega soka ali citronove kisline v čaj, zadobi takoj jako prijeten okus in vonj.

Med našim rastlinstvom imamo še dokaj dobrih nadomestkov za pravi čaj: prvenca (asperula), jagode (fragaria), breza (betula), česnja (prunus), trava devetih grbov (alchemilla), trpotec (plantago), kopitnik (asarum), božje dreve (ilex) in še dosti drugih. Iz vseh teh lahko pripravimo okusno čajno mešanico.

Posebno okusen, zdrav in prijetno dišeč čaj dobimo iz sledečih čajnih mešanic: 1. mešanico sestavimo iz enakih delov listja robidnic, rdečih gozdnih jagod, črnega grozdčja in malin. Za 2. mešanico rabimo liste borovnice, maline, česnje in črnega grozdčja. V 3. mešanici uporabljamo liste breze, jerebike, bresta, vrbe in vodne mete. 4. mešanico sestavljajo robidnica, cvetje lipe, brusnice, cvetje navadne rese in nekoliko poprove mete. Za 5. čajno mešanico nabereemo cvetje črnega trna, cvetje trobentice, liste božjega drevca in vrbovca (epilobium).

Vse mešanice lahko sestavimo iz enakih delov rož, lahko pa dodamo več ene rastline, kakor nam pač prija okus. Čaje mnogo zboljšamo, če dodamo posameznim mešanicam nekaj limonine, rozmarina ali pa prvenca. Čaj sladimo po okusu s sladkorjem ali medom. Lahko dodamo tudi alkohol v tej ali oni obliki.

Čaj pridobi tudi na vrednosti, če listje prej prekasimo. V ta namen zdeljemo nabrano in ovelo (a ne suho) listje v primeren zabojček ali vrečko in ga močno stisnemo. Vrečko nato povijemo z volneni krpo in jo postavimo na toplo (a ne na vročilo). Tu se listje godi 7—14 dni. Listje, ki smo ga stlačili v zabojček, pa se kvasi 14 dni do 4 tedne. Seveda je to odvisno od zrelosti listja, stisnjenja in od toplote. Prekvašeno listje dobro posušimo in shranimo. — Čaj iz njih pridobi mnogo na vonju in okusu.

Prijavni urad zaradi selitve začasno zaprt

Ljubljana, 20. novembra.

Z odredbo št. 84. Visokega Komisarja od 12. avgusta 1941/XIX so bili v vseh občinah Ljubljanske pokrajine ustanovljeni prijavni uradi z nalogo, da vodijo seznam vsega prebivalstva. Zaradi tega je stari ljubljanski prijavni urad, ki je bil prej podrejen policiji in pozneje Kr. kvesturi, prišel (v kolikor se tiče uprave ljudskega registra) pod ljubljansko občino.

Zaradi obsežnejših nalog, ki jih ima zdaj ta urad, in da bi bili za občinstvo na razpolago udobnejši prostori, je bil z odredbo Visokega Komisarja določen za omenjeni prijavni urad prostornejši in častnejši sedež v sredini mesta. Kmalu bo urad dobil posebno opremo in priprave, ki so za takšne prijavne urade značilne.

Urad, ki je imel do zdaj svoj sedež na Bleiweisovi c. 22, se bo selil v nove prostore na Mestni trg 23 v dneh 22., 23. in 24. novembra in bo zato tedaj za občinstvo zaprt. Odprl se bo spet 25. novembra in bo sprejemal stranke do nadaljnje odredbe od 9.30 do 23.

Pri tej priliki opozarjamo, da morajo hotelirji, lastniki penzionov, najemodajalci in zasebniki, ki oddajajo prostore brez odškodnine, svoje goste še naprej prijavljati v starih prostorih na Bleiweisovi c. 22 v uradu, ki ostane pod policijsko upravo.

Koledar

Danes, četrtek, 20. novembra: Feliks Val.

Petek, 21. novembra: Dar. M. D.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška 48.

Vojni ujetniki. Vračajoči se vojni ujetniki dobe pri denarnih zavodih navodila glede zamenjave dinarjev, ki so jih imeli pri sebi. — Društvo bančnih zavodov.

Ravnateljstvo državne klasične gimnazije sporoča, da se začne redni pouk: a) za osmošolce dne 24. novembra ob 13.50 v II. nadstropju I. moške gimnazije v Vegovi ulici, b) za četrtošolce istega dne ob isti uri na uršulinski meščanski šoli v Nunski ulici, c) za vse druge razrede približno v 14 dneh, kar bo naznanjeno pravočasno v vseh dnevnikih. — Ravnateljstvo.

Brivski pomočniki, ki žele obiskovati brezplačni tečaj italijanščine, ki ga organizira Pokrajinska delavska zveza, naj se prijavijo na Pokrajinski delavski zvezi pri tov. Lombardu med uradnimi urami. Hkrati naj povedo, v katerem času žele, da bi bil ta tečaj.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 20. novembra: »Dva bregova«. Red. Četrtek. Začetek ob 17.30.

Petek, 21. novembra: »Bog z vami mlada leta!«. Red. Premierski. Začetek ob 17.30.

Sobota, 22. novembra: Predstava za Dopoldnevo. Začetek ob 14.30. — »Dom«. Red B. Začetek ob 17.30.

Nedelja, 23. novembra: »Mali lord«. Mladinska predstava. Izven. Globoko znižane cene. Začetek ob 14.30. — »Nocoj bomo improvizirali«. Izven. Znižane cene. Začetek ob 17.30.

Opera:

Četrtek, 20. novembra: »Rigoletto«. Red A. Začetek ob 17.

Petek, 21. novembra: »Netopir«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene. Začetek ob 16.

Sobota, 22. novembra: »Madame Butterfly«. Premiera. Red. Premierski. Začetek ob 17.30.

Nedelja, 23. novembra: »Princeska in zmaj«. Mladinska predstava. Globoko znižane cene. Začetek ob 10.30.

V dramu iz beraškega življenja z naslovom »Dva bregova« je predočil slovenski dramatik Leskovec dramatski konflikt dekleta, ki brepeni na »drugi breg« v boljši socialni razred. Igra, ki pokaže svojevrstno okolje in zakone beraške srenje, vsebuje zanimive človeške tipe. Globoko dojmljivo podani igralski liki so vredni največje pozornosti.

Ančka Levčarjeva bo nastopila prvič v letošnji sezoni v vseleigri Camasia in Oxilia »Bog z vami, mlada leta!« To ljubezveno in šrkano dekle je imelo že v lansk sezoni presenetljiv uspeh in je občinstvu zaradi svoje vedrosti, humorja, prisrčnosti in čustvenosti močno ugajalo. Vsebinsko prikazuje življenje v študentskem stanovanju, kjer živi mlad študent in kjer se shajajo njegovi prijatelji in prijateljice. Ljubezna zgodba med njim in hčerko njegove gospodinje ter konflikt zaradi skrivnostne neznanke, tvorijo glavno dejanje.

Prvič v letošnji sezoni bodo ponovili v nedeljo ob 14.30 ljubko mladinsko igro Burnetove »Mali lord« s Simčičevo v naslovni vlogi. Delo ni primerno samo za mladino temveč tudi za odraslo občinstvo ter osvaja z vzgojnostjo vsebine. Opozorjamo na globoko znižane cene.

Letošnja vzporeditev Verdijeve opere »Rigoletto« je dosegla po zaslugi nosilcev glavnih partij kakor ostalih sodelujočih, orkestra in zbora, velik uspeh. Ribičeva v glavni ženski partiji Gilde in Primožič kot Rigoletto žanjeta ponovne aplavze med dejanji. Muzikalno in igralsko dognano podana opera je našla zadovoljno občinstvo.

Dijaška predstava Straussove operete »Netopir« bo v petek ob 16 po globoko znižanih cenah. Melodiozna, dovipna in slikovita opereta je imela v lansk in letošnji sezoni velik uspeh.

Letošnja vzporeditev Puccinijeve opere »Madame Butterfly« bo v soboto 22. t. m. Delo bo na novo zrežiral C. Debevec. Dirigiral bo N. Stritof, čigar odlični prevod te opere nam je že znan. Naslovno partijo bo pela letos prvič Heybalova. Inscenacija bo ista, ki jo je imela Rimska Kraljeva opera na svojem gostovanju v Ljubljani. Inscenator: Alfredo Furiga.

Gledališki koledarček, ki bo izšel te dni v založbi »Naši obrabi« bo najlepši priročnik za ljubitelje gledališča. Pestri članki naših gledaliških strokovnjakov in mnoge zanimivosti dajejo knjižici, ki bo vsebovala 66 slik pevcev in igrancev, kulturni pomen. Opozorjamo na razpis lepih nagrad.

PARNA KOPEL SLON JE ODPRTA

Za ženske vsako sredo in petek od 12 do 18.30, za moške vsak četrtek in soboto od 8.30 do 18.30. Ob nedeljah in praznikih od 8 do 12.

SAN REMO

OSPEDALETTI

BORDIGHERA

... o il loro clima mitissimo

MOSTRA FLOREALE
TIRO AL PICCIONE
CONCERTI SINFONICI

... in njihova skrajno mila klima

CVETLIČNA RAZSTAVA
Streljanje golobov
SINFONIČNI KONCERTI

SAN REMO Albergo signorile — la Casa di lusso
Gospodski hotel, luksus

EXCELSIOR Direzione Ravnateljstvo Morgano
ALBERGO MIRAMARE
ALBERGO ASTORIA
ALBERGO MAFALDA
Casa signorilmente familiare - Giardini - Palmizio - Posizione eleganta e tranquilla. — Gospodsko družinski hotel, vrt, palma, sončna in mirna lega

ALBERGO PARADISO — PENSIONE BELLARIA
Sulla passeggiata a mare. — Ob obmorskem sprehajališču.

OSPEDALETTI - ALBERGO SVIZZERO Casa familiare
Posizione incantevole - Pieno mezzogiorno - Družinska hiša. — Čarobna lega. Čisto južno podnebje.

Igor Zagrebenj:

Zavetje v pečevju

Še preden je bila prazna, so že peli s hrupavimi glasovi in se tolkli po plečih. Kar čez noč bi bili ostali v zavetju, tako je kazalo, če se ne bi bil Škrjančev Matevž spomnil, da bo le že treba odriniti, če ne, jih bo dobila noč.

Med hrupom in truščem so se poslovi. Ta ali oni je objel Toneta in mu ganjen zabedel:

»Le glej, da nas čez zimo ne pozabiš!«

Ko so bili že vsi zunaj in so se nekateri celo že nerodno komatali po grebenu navzdol, je Tone zavpil, da so se še tisti, ki so že lezli, ustavili in obrnili glave nazaj gor:

»Besedo vam dam, možje, da kakor hitro bo majhno kazalo na konec zime, pošljem pošto ali pa pridem sam okrog! Grogovec, saj si tam, kamor si mi pravil, da boš šel, če pridejo Francozi? Si, kajne? Dobro! Do tebe bom stopil z Gradšarjem, potlej bomo pa kar po vrsti vse obredili! — Čez zimo se najbrž ne bomo več videli, sneg se pripravljaja. Potlej pa spomladi! Srečno hodiš!«

»Se, se! K snegu se napravljaj!« je pohitel Fickov Francej, ki se mu je že precej kadilo v glavi.

»Srečno, Tone! Dobro prezimi!« so mu vpili drugi.

Nekaj časa so še odmevali brezskrbni vrisk in klic, potem pa je vse utihnilo.

Nič ni kazalo, da bi jim kaj hodilo na mar, če se pri priči pokažejo Francozi. Kar pridite hudobe!

Nazadnje se je okrog zavetja spet vlegla globoka tišina, da bi se zasilal tudi še tako drobn glas.

Pozna jesen je bila in mrak zgoden.

Dolgo se ni hotelo posvetiti jutro.

Ko pa se je zdanilo in sta se dvignila z ležišč, sta zagledala vsevpred pot zavetjem belo meglo. Zgoraj pa je bilo nebo oblačno. Po vrhovih se je kahal.

Tako je bilo žalostno.

Ko sta pokosila — ravnala sta se kar po želodec — je Gradšar stopil ven in ko je prišel nazaj, povedal, da je spodaj v grušču nekoga spazil.

Oprtala sta puški in se spustila po grebenu.

Neznani možak je nerodno opletal med skalami, se spotikal, počival, znova lezel in brkljal po melišču kakor brez glave.

Ko sta prilezla do kraja skalne noge, sta se najprej potuhnila in ga dolgo gledala, kaj bo napravila.

Pa je bil videti toliko čemast, da sta nazadnje kar planila iz skrivališča in stekla k njemu z napetima petelinoma.

Šele ko sta bila čisto zraven, ju je vzel za mar.

Počasi je vzdignil obraz, ko pa je zagledal puški, je bliskovito stegnil roki kvišku.

»O sveti križ božji!« je vzdihnil in zatrepeta!

»Pohar! Kaj ste vi?« je presenečeno vzkliknil Tone. »Kaj pa vi od stikate?«

»Kaj počno v Globokem Francozi! Kaj počno!«

Pohar je kar zajokal, zakaj kamen se mu je odvalil od srca, ko je zagledal krščanske ljudi.

Ko sta imela Poharja na varnem in ga toliko pomirila, da je spet vsaj za silo prišel k sebi, sta ga začela spraševati:

»Daj no, potolaži se! Saj si med domačimi! Kaj pa je bilo takega spodaj, da te je tako prizadelo?«

Pohar je dolgo časa kar podpiral glavo s komolecema na suhih kolenih in z dlanmi na obrazu.

Nekaj je godel sam medse, kakor je izrekel besedo, se je že scedila med slinami in jokom. Kaj je mislil, pa razen njega samega prav zares ni razumel od njih dveh nobeden.

»Daj no, daj, Pohar! K miru pridi! Potolaži se, pa povej!« sta mu prigovarjala in ga trepljala po ramah in po mastnih laseh, kakor se je že komu zazdelo koristno, tako, da ga bo spravilo k pametni besedi.

Pa ni nobena reč zalega.

On je kar grčal svojo, se pripogibal, spet vzdigaval svoj od solza se svetleči obraz in se znova spuščal z glavo nazaj na kolena. Kadar ga je vmes posebno hudopopadlo, se je spomnil z vsem živostjo se niže.

Ves se je tresel od joka, kar slab je že prihajal kakor se jima je videlo.

»Pohar, Pohar! Nikari no! Povej kaj, nemara se boš olajšal! Poslušaj pameten svet!« sta mu govorila.

Pa je le kar naprej jecal in vzdihoval. Ali vsaka žalost se nazadnje izjoka.

Nekaj časa je še posmrkaval in se z rokavom brijal pod nosom ter čez oči. Potem pa je le dvignil glavo ter se zagledal vanju in čezju kakor bi se bil zgubil.

»No, zdaj bo pa kmalu za pogovor!« sta si Gradšar in Tone povedala z očmi.

»Pohar, slišiš, kaj pa je bilo doli?«

Kaj so počeli Francozi? ga je vprašal Tone, ko se mu je zazdelo, da je moik ravno mero dolg. Prekmalu stavljeno vprašanje bi škodilo, preveč odlaganje v tem razpoloženju pa še bolj.

»Kaj so počeli Francozi?« Kaj so Francozi počeli? Vprašal! je zahlipal Pohar. »Vprašaj, kaj so počeli Francozi!«

»Daj no, Pohar! K sebi pridi!« ga je zarotil Gradšar.

»Ti pridi k sebi! Če bi ti videl, kar sem jaz, bi udaril vsakega sredi obraza, če bi te spraševal!«

Tako ga je s togoto zavrnil.

»Pa res, Pohar! Kaj je bilo doli?« Tone se ni pustil motiti.

»Doli, kaj je bilo? To ti povem, da bi moralo biti v svetem pismu namesto hudice zapisano ime Francoz! To ti bo za naprej podoba vsakega zloдея, ki preganja nedolžne ljudi! Ni potreba, da bi bil Francoz! On je prvi začel, za njim nemara katerikoli pridejo še hujši Francozi!«

»Kaj so počeli Francozi?« ga je vprašal Tone, ko se mu je zazdelo, da je moik ravno mero dolg. Prekmalu stavljeno vprašanje bi škodilo, preveč odlaganje v tem razpoloženju pa še bolj.

»Kaj so počeli Francozi?« Kaj so Francozi počeli? Vprašal! je zahlipal Pohar. »Vprašaj, kaj so počeli Francozi!«

»Daj no, Pohar! K sebi pridi!« ga je zarotil Gradšar.

»Ti pridi k sebi! Če bi ti videl, kar sem jaz, bi udaril vsakega sredi obraza, če bi te spraševal!«

Tako ga je s togoto zavrnil.

»Pa res, Pohar! Kaj je bilo doli?« Tone se ni pustil motiti.

»Doli, kaj je bilo? To ti povem, da bi moralo biti v svetem pismu namesto hudice zapisano ime Francoz! To ti bo za naprej podoba vsakega zloдея, ki preganja nedolžne ljudi! Ni potreba, da bi bil Francoz! On je prvi začel, za njim nemara katerikoli pridejo še hujši Francozi!«

»Kaj so počeli Francozi?« ga je vprašal Tone, ko se mu je zazdelo, da je moik ravno mero dolg. Prekmalu stavljeno vprašanje bi škodilo, preveč odlaganje v tem razpoloženju pa še bolj.

»Kaj so počeli Francozi?« Kaj so Francozi počeli? Vprašal! je zahlipal Pohar. »Vprašaj, kaj so počeli Francozi!«

»Daj no, Pohar! K sebi pridi!« ga je zarotil Gradšar.

»Ti pridi k sebi! Če bi ti videl, kar sem jaz, bi udaril vsakega sredi obraza, če bi te spraševal!«

Tako ga je s togoto zavrnil.

»Pa res, Pohar! Kaj je bilo doli?« Tone se ni pustil motiti.

Andrejčkov
J o ž e :

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

187.

Nekega večera je bil mojster Rašet spet v svojem koticu na zadnjem koncu ladje, ki je ležala zasidrana blizu nekih skal. Ker ni videl več pisati, se je naslonil na ograjo in sanjavo gledal tja po morju. Aleš ga je dolgo na skrivaj gledal in če je prav videl, so se starcu v očeh lesketale solze. Čim dalj ga je gledal, tem večje sočutje ga je vleklo k njemu.

188.

Nazadnje je stopil bliže, prijel Rašeta za roko in polglasno dejal:

»Mojster Rašet, ne zameri! Vidim, da ti leži nekaj težkega na srcu, solze imaš v očeh.«

Starec se je urno obrnil in z mežikanjem hotel skriti solze in žalostne občutke, potem pa je vprašal:

»Ti si tujec, kajne?«

189.

Naslonila sta se na ograjo, potem je Aleš odgovoril:

»Zakaj sprašuješ, saj veš, da nisem dolgo v vaši družini. S Slovenskega sem.«

»S Slovenskega,« se je začudil Rašet. »To je pa precej daleč. Imaš še starše?«

»Nikoli jih nisem poznal,« de Aleš, ki so se mu ta vprašanja zdela kar čudna.

Dardanele nekdanj in danes

Ladje vojskujočih se držav ne smejo skozi Dardanele, razen če pripadajo državi, ki je zaveznica Turčije

Zadnje čase je vprašanje Dardanel spet nekam zelo stopilo v ospredje. Omenjali so jih zlasti zadnjič, ko je bilo rečeno, da je ameriški veleposlanik v Moskvi posredoval pri turški vladi, naj bi dovolila ruskim vojnim ladjam pluti skozi Dardanele in tako pobegeti iz Črnega morja, če bi bil pristisk zaveznikov le prehud.

Vojaški pomen Dardanel je brez dvoma ogromen, o čemer nas prepriča že zemljepisna lega te ožine med Evropo in Azijo sama. Dardanele so edina pomorska cesta, ki drži s Sredozemnega v Črno morje ali v obratno smer.

V preteklih stoletjih je morala Turčija prestati številne boje, preden je dosegla svojo oblast in popolno varnost tega pomorskega živca. Od leta 1453, torej od tedaj, ko so Turki zavzeli Bizanc, današnji Carigrad, je vladal nad Dardanelami tako imenovani osmanski red. Turški sultan je imel pravico odpreti ali zapreti prehod skozi to morsko ožino, kakor se je pač njemu zdelo potrebno.

Prvi ruski korak proti Dardanelam.

Položaj pa se je spremenil, ko je Rusija pod Petrom Velikim pritisnila na Črno morje. Leta 1699 je car prisilil Zlato portu k temu, da je odprla Dardanele vsem trgovskim ladjam, ki so plule pod rusko zastavo. Tako pa je bilo samo do smrti velikega carja. Konejša sprememba je bila izvedena potem po vojni, ki jo je ruska carica Katarina II. dobila s Turki, oziroma po miru, ki je bil sklenjen med Rusijo in Turčijo leta 1774. v Kučuk Kanardžiju. Člen 11. te mirovne pogodbe je določal, da ima Rusija odtlej pravico držati svoje vojne brodoge v Črnem morju, brodoge, ki bi jamčilo za svoboden prehod ruskega trgovskega ladjeva skozi Dardanele.

Drugi korak, s katerim si je Rusija utrdila svojo oblast nad Črnim morjem, je bil storjen leta 1799. Tedaj je Napoleon Bonaparte ogražal turške postojanke v Egiptu. Da bi si Turčija zavarovala hrbet, se je obrnila na Rusijo in jo zaprosila za pomoč proti Francozom. V nadomestilo za to, pa so ruske vojne ladje smele pluti skozi Dardanele.

Anglija je posegla vmes pred 134 leti.

Vse do tedaj so potekali boji za Dardanele izključno samo med Turčijo in Rusijo, leta 1807. pa

se je začela zanje zanimati tudi Anglija. Anglija je imela namen zaščititi zveze z Indijo in je v tej svoji težnji smatrala za potrebno, priboriti si nadzorstvo tudi nad Dardanelami. V rusko-turški vojni je stopila na stran Rusije, ker si je hotela okrepiti svoje postojanke nasproti Franciji. Angleške ladje so vdrle v Dardanele in v mirovni pogodbi, ki je bila sklenjena leta 1809., se je Angliji posrečilo doseči, da so Dardanele ostale zaprte za vojne ladje katerekoli države. Na ta način je onemogočila kakšno morebitno presenečenje z ruske strani.

Tudi v prvi mednarodni pogodbi, ki se je nanašala na Dardanele — sklenjena je bila leta 1841 v Londonu — si je Anglija znala pridobiti svoje predprave. Tedaj je bilo še enkrat prepovedano, da bi vojne ladje plule skozi Dardanele. To pa naj bi veljalo v primeru, če Turčija sama ne bi bila zapletena v kak spopad. Veliki Britaniji se je posrečilo oddaljiti Rusijo od Dardanel, zlasti pa še po krimski vojni. Pri mirovni pogodbi v Parizu leta 1856 je vse Črno morje poslalo nevtralnemu področju in je po tem takem Rusija izgubila pravico, se naprej obdržati brodoge. Ta določba pa ni bila dolgo v veljavi. Leta 1870. je Rusija izkoristila negotovi evropski položaj in je spet vzpostavila svoje gospodstvo nad črnomoorskimi vodami. Novo stanje so potem naslednje leto priznale tudi vse močnejše evropske države.

Pozneje sta Anglija in Rusija še enkrat načeli vprašanje Dardanel. Bilo je to

na berlinskem kongresu 1878.

Svar pa je ostala pri starem. V resnici pa je po posredovanju Anglije glede vprašanja Dardanel Turčija izgubila vse pravice nastopanja v svojih morskih ožinah in Rusiji se je zdelo, da se vedno bolj uresničuje njen starodavni sen, kako bi zagospodovala nad morsko potjo, ki drži s Črnega na Sredozemsko morje.

Med prejšnjo svetovno vojno je bila Anglija trdno prepričana, da je napočil trenutek, ko bo lahko postavila Dardanele in Bospor pod svojo oblast. Poskus pa se ji je leta 1915 pri Galipoliju ponesrečil. Vendar pa se je Angliji z lausansko pogodbo leta 1923 posrečilo približati se zelo uresničenju svojih težnj. Dardanele so

postale nevtralne. Vse ladje, trgovske in vojne, in sicer ladje vseh narodov bi morale imeti odtlej svoboden prehod skozi te morske ožine. Prehod ladij je moral biti odtlej pod nadzorstvom posebne komisije Zveze narodov.

Turčija ni nikdar pozabila na to ponižanje in je iskala prve prilike, ko bi lahko nastopila proti tej, zanj samotni pogodbi. V Montreauxu so leta 1936 poiskali za Turčijo častnejšo rešitev.

Določbe pogodbe v Montreauxu še danes veljajo

in jamčijo za turško oblast nad Bosporjem in Dardanelami. V mirnem času smejo trgovske ladje svobodno pluti skozi ožine brez vsakega nadzorstva. Velja tudi za vojni čas, seveda v tem primeru, če Turčija sama ni med vojskujočimi se državami. Kadar pa se sama vojskuje, ima pravico preprečiti sovražnikovo oskrbovanje ali pomoč skozi Dardanele.

Kakšne ladje smejo skozi Dardanele

Skozi te ožine smejo v mirnem času samo majhne vojne ladje. Večje vojne ladje pa smejo skozi Dardanele, kakor poroča »Central Europa«, samo v tem primeru, če pripadajo takšni državi, ki meji na Črno morje. Ladjam vojskujočih se držav je prehod prepovedan, razen v primeru, če gre za ladje, ki pripadajo državi, s katero ima Turčija pogodbo, da ji mora pomagati, oziroma je njena zaveznica. V vsakem primeru pa je prepovedan vsak vojaški nastop v vodah Dardanel.

Nova priprava za merjenje premogove vlažnosti

Iz našli so zdaj način avtomatičnega merjenja premogove vlažnosti. Vlažnost določijo na podlagi dvakratnega zaporednega tehtanja. Se poprej pa premog s toplim zračnim tokom nekoliko osuše. Posebna priprava, o kateri še nicesar določnejšega ne povedo, pokaže premogovo vlažnost v odstotkih.

Novorojenčki so vedno večji

Ravnatelj otroške klinike, prof. dr. Hans Wahl je na podlagi svojih izkušenj, ko je opazoval okrog 6000 novorojenčkov, ugotovil, da se je v zadnjih letih povprečna njihova velikost dvignila od 50 na 51,5 cm. V zvezi s tem je tudi povprečna teža novorojenčkov poskočila od 3.200 na 3.400 gramov. Istočasno pa se je iz istega razloga tudi doba nosečnosti podaljšala povprečno za pet dni.

Čevlji starih Egipčanov Na podplate so slikali svoje osebne sovražnike

Starinoslovci so zbrali dragocene, vsaj v arheološkem oziru dragocene podatke o tem, kakšne čevlje so nosili ljudje v starodavnem Egiptu, oziroma kdo so bili tisti izvoljenci, ki so si lahko privoščili to »razkošje«.

Iz zbranih podatkov se gotovo v prvi vrsti lahko sklepa, da so čevlji v nekdanjem Egiptu res veljali za razkošje, kajti nosili so jih le najpetičnejši ljudje, ki jim je bilo pač vseeno, koliko je bila zanje treba plačati. Pravijo, da so bili v starodavnem Egiptu tako dragi, da bi njihova cena, če bi jo preračunali v sedanjí denar, tako visoka, da bi milijarderja prešinili mravljinici...

Egipčani so nosili sandale, izdelovali pa so jih iz palmovih listov in iz lesa. Uporabljali so sicer tudi že tedaj usnje, toda le kot postransko potrebsčino. Podplate so vedno delali iz palm. Znotraj so čevlje obložili z volno ali celo s svilo, da so bili mehkejši. Imeli pa so Egipčani še to čudno navado, da so na podplate naslikali svoje osebne sovražnike. S tem so menda hoteli povedati, da bi jih najrajši pohodili.

Izumitelji, ki njih imena neprestano izgovarjamo, pa so vendar v pozabljenju

Od vseh iznajditeljev so morda najbolj v pozabljenju tisti, ki njihove iznajdbe celo po njih nosijo ime, in to takšne, ki imamo z njimi v praktičnem življenju redno opravka. Tako so na primer Volta, Ohm in Watt besedice, ki jih lahko beremo na vsakem električnem števecu, skoraj nihče pa se pri tem ne spomni, da so to imena slavnih izumiteljev na polju elektrotehnike. Bili so to slavni Italijan Alessandro Volta, Nemec Georg Simon Ohm in Škot James Watt. Večkrat tudi slišimo, da toplotna znaša, na primer 60 stop. Fahrenheitta, velika večina ljudi pa ne ve, da je bil Fahrenheit tisti mož, ki je izumil toplomer, pri katerem se uporablja živo srebro. Med najbolj pozabljenimi izumitelji pa sta prav gotovo tudi Amerikaneec Browning, ki je iznašel po sebi imenovani samokres, ter belgijski godbenik Adolf Sax, izumitelj saksofona.

DOBRI STARI ČASI

»Zelo lepo načelo,« je rekel. »Zaupajmo v Gospoda Boga. Da, gospod. Toda dovolite mi pripombo, da so v mojih mladih letih vedno govorili o prejetih milostih, o izprebrnitvah, o čudežih; sedaj se pa komaj kdo tega spomni. Svet je zdaj ves drugačen in zdi se mi, kakor da bi bil Bog jezen nanj. Današnji svet se mi zdi kakor naša cerkev v Albogasin, katero je nekdanj Bog obiskal vsak mesec, zdaj pa samo enkrat na leto.«

»Čujte, dragi gospod Giacomo,« se je oglasil inženir, ki je že komaj čakal, da bi dospel v Castello: »Če župna cerkev postane namesto te ona, je to Gospodu Bogu kaj malo mar; sicer pa pustiva Boga pri miru in pohitiva.«

Pri tem je začel tako urno stopati, da se je gospod Giacomo, sopihajoč ko meh, že po nekaj korakih ustavil.

»Oprostite,« je rekel, »če kdaj pa kdaj tudi mene premaga človeški naravi prisojena radovednost. Ali smem vprašati, koliko ste stari?«

Inženir je spoznal, kam vprašanje meri; zato se je za trenutek ustavil in odgovoril s posmehljivo in zmagovalno dobrohotnostjo:

»Starejši sem od vas.«

In nadaljeval je pot brez usmiljenja do gospoda Giacomo.

»Jaz sem bil rojen osemindesetega,« je zastokal Puttini.

»In jaz petinosemdesetega,« je odgovoril inženir, ne da bi se ustavil. »Naprej!«

K sreči za Puttinja je bilo le še malo korakov do cilja.

Že sta zagledala debeli zid zakristije, ki je spadala k cerkvi v Castellu, in stopnice ob vhodu v mestce. Kreniti sta morala v

12 vežo župnišča. Treba je bilo v temi iskati vhoda. In tedaj je gospod Giacomo v bujni domišljiji videl toliko nevarnih, spolskih kamnov, toliko preklicanih izdajalskih stopnic, da je kar obstal, prekrizal roke na glavič palice in takole modroval:

»Tristo zelenih vragov! Ne, gospod inženir. Ne, ne, ne. Res ne morem, ostal bom tukaj. Vi boste že prišli do cerkve! Cerkev je tam. Jaz bom počakal tukaj. Tristo zelenih vragov!«

Teh drugih »tristo« je zamomljaj gospod Giacomo bolj zase v zaključek samogovora o neprijetnih pritklinah, spremljajočih glavno kolobocijo, v katero se je podal.

»Počakajte!« mu je rekel inženir.

Od cerkvenih vrat je prihajal žarek luči. Inženir je stopil v cerkev in se takoj vrnil s cerkovnikom, ki je ravno pripravljaj klečalnik za ženina in nevesto. Zgrabil je brž za kajfež, prizgal svečo na koncu, stopil na cerkveni prag ter svetil gospodu Giacomo pred nogami, kakor daleč je segal kajfež. Gospod Giacomo pa ni bil nič kaj zadovoljen s to cerkveno razsvetljavo. Stopal je sicer naprej, a venomer zabavalj čez kamene, čez temo, čez »sveti« košček sveče na kajfežu in čez cerkovnika, ki mu ga je molil pod nos in noge, dokler ni cerkovnik spet izgubil v cerkev, gospoda Giacomo pa prevzel inženir in ga vlekel kljub nememu uporu ko ščuko na trnku do praga Rigeyeve hiše.

Hiše v Castellu se stikajo v vrsti po valovitem pobočju gore ter uživajo sonce in razgled na jezero. Vse svetle in smehljajoče so na odprto stran, vse temne pa proti tisti strani, kjer žalostno stoji za njimi druga vrsta nesrečnih hiš; podobne so tiste vrste srečnim ljudem na svetu, ki se do uboštva, ki jih obdaja, drže sovražno in resno ter trdno skupaj, da bi jim uboštvo ne prišlo preblizu. In Rigeyeva hiša je bila med temi srečnimi ena najtemnejših na tisto stran, kjer je stala beračija kmetskih hiš, ena najsvetlejših pa na sončno stran. Od vrat s ceste drži dolg, ozek hodnik, do majhne, odprte verande, od katere prideš po

nekaj stopnicah na majhno, belo ploščad, ki je med sprejemnico in visokim zidom brez oken. Obrnjena je proti gorskim vrhovom, proti globinam, iz katerih prihaja potok Soldo in proti jezeru prav do zelenih zalivov Birosinja in Doia, prav do jasnih dolin tam onstran gore Caprina in Gandria.

Gospod Rigey se je rodil v Milanu in je bil po očetu Francoz. Bil je profesor francoščine v zavodu gospe Berrajeve. Ko pa so začele krožiti govorice, da je brezverec, je izgubil službo in tudi večino zasebnih ur. Zato je kupil leta 1823 to hišico, da bi se preselil iz Milana ter tu v miru in pocieni živel. Poročil se je bil s sestro inženirja Ribere ter leta 1844 umrl. Zapustil je svoji ženi petnajstletno hčerko in razen hišice še nekaj tisoč petakov.

Komaj je inženir, ne prav tiho potrkal na vrata, že so se v veži slišali tihi koraki. Vrata so se odprla, in glas, niti nežen, niti zvonec, toda neizmerno blagovzvenec, je zašepetal: »Kakšen hrup, strice!«

»E kaj!« je rekel očetovsko inženir, »mar naj bi z nosom potrkal?« Nečakinja pa mu je z eno roko mašila usta, z drugo ga potegnila v vežo, prijazno pozdravila gospoda Giacomo in zaprla vrata; vse to je storila na mah. V tem pa je že gospod Giacomo težko sopihajoč stokal: »Veledenjena gospodična... v posebno čast si štejem...«

»Hvala, hvala,« je odgovorila Luiza, »stopite naprej, prosim, moram govoriti nekaj besedi s stricem.«

Možiček je stopil naprej. Držal je klobuk v roki. Dekle je nežno objelo starega strica, ga poljubilo, mu naslonilo glavo na prsi in mu ovilo roke okoli vratu.

»No, kaj je?« je vprašal inženir in se skoraj branil teh nežnosti, ker je čutil v njih toliko hvaležnosti, ki bi je ne bil prenesel, če bi jo bila deklica povedala z besedami. »Dovolj, dovolj! Kako je mami?«